Tulvariskien hallinnan suunnittelu

Tässä muistiossa on kuvattu tulvariskien hallinnan suunnitteluprosessi valtakunnallisella tasolla kolmannella suunnittelukierroksella.

Tulvariskien hallinnan suunnittelu

Tulvariskien hallinnalla tarkoitetaan sellaisten toimenpiteiden kokonaisuutta, joiden tavoitteena on arvioida ja vähentää tulvien esiintymisen todennäköisyyttä tai tulvien vahingollisia seurauksia (Tulvariskityöryhmä, 2009).

Vuonna 2010 voimaan tulleen tulvariskilainsäädännön mukaiseen tulvariskien hallinnan suunnitteluun kuuluvat tulvariskien alustava arviointi, tulvavaara- ja tulvariskikarttojen laatiminen sekä tulvariskien hallintasuunnitelmat (Kuva 1). Vesistöalueiden ja merenrannikon tulvariskien hallinnan suunnittelusta vastaavat ELY-keskukset (vuoden 2026 alusta Elinvoimakeskukset). Hulevesitulvariskien hallinnan suunnittelu kuuluu kuntien tehtäviin, sillä hulevesitulvien syntytapa, vaikutukset ja hallintatoimet ovat luonteeltaan paikallisia.

Suomeen nimettiin joulukuussa 2024 18 merkittävää tulvariskialuetta Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskusten) arviointien perusteella (Kuva 2). Kaikille merkittävän riskialueen sisältävälle vesistölle tai meren rannikon alueelle tehdään tai päivitetään tulvariskien hallintasuunnitelmat. Hallintasuunnitelma sisältää tulvariskien hallinnan tavoitteet sekä näiden toteuttamiseksi ehdotetut toimenpiteet. Suunnitelman laadinnassa on otettu huomioon myös vesienhoidon tavoitteet. Suunnitelmissa on esitetty kootusti vesistö- ja rannikkoalueen tulvien kannalta olennaiset tiedot hydrologiasta, maankäytöstä ja yhdyskuntarakenteesta.

Tulvariskien hallinnan suunnittelua koordinoimaan asetettiin alueelliset vesistö- ja rannikkoalueiden tulvaryhmät.

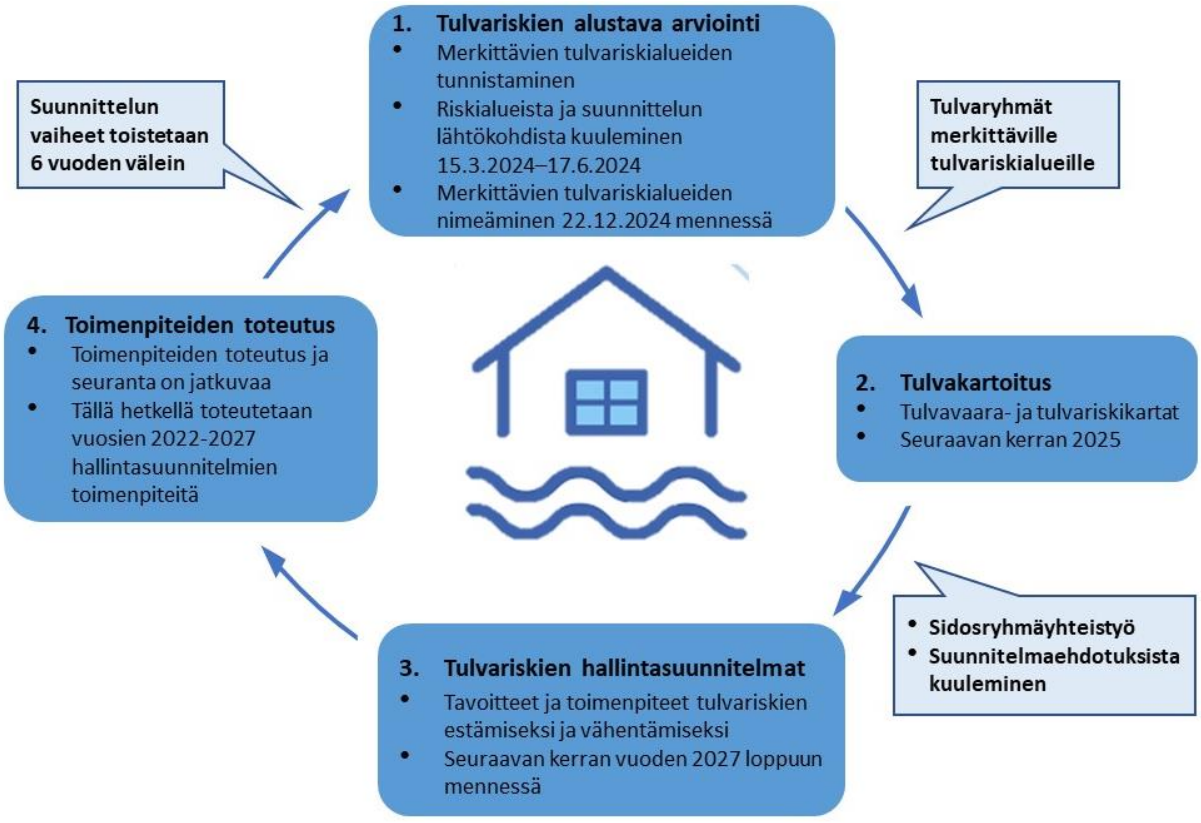

Kuva 1. Tulvariskien hallinnan suunnittelun päävaiheet

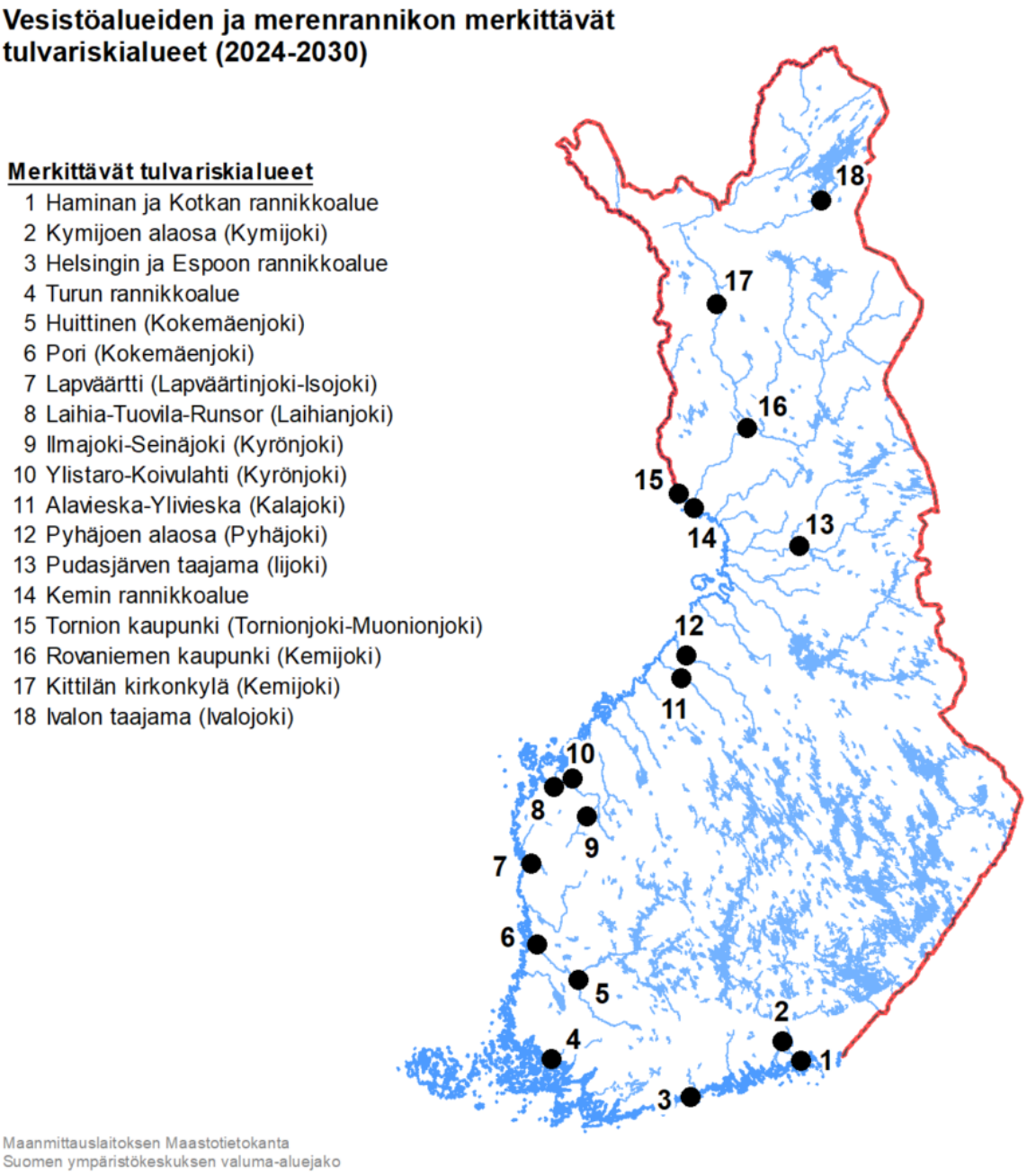

Kuva 2. Merkittävät tulvariskialueet

Tulvariskien hallinnan suunnittelun vaiheet

Tulvariskien hallinnan suunnitteluprosessi koostuu kolmesta päävaiheesta: tulvariskien alustavasta arvioinnista, tulvavaara- ja tulvariskikarttojen laatimisesta sekä tulvariskien hallintasuunnitelmien valmistelusta. Kukin vaihe sisältää sidosryhmäyhteistyötä sekä valmistelu- ja selvitystyötä Elinvoimakeskuksessa tai tulvaryhmässä.

ELY-keskukset (vuoden 2026 alusta Elinvoimakeskus) ovat arvioineet Suomen tulvariskit. ELY-keskusten ehdotukset merkittäviksi vesistö- ja meritulvariskialueiksi olivat kuultavina 15.3.2024-17.6.2024. Kuulemisen aikana alueen kunnilla, toiminnanharjoittajilla ja kansalaisilla oli mahdollisuus esittää mielipiteensä tulvariskialueista ja niiden nimeämisen perusteista. ELY-keskukset tarkistivat ehdotuksiaan saadun palautteen perusteella. Maa- ja metsätalousministeriö nimesi merkittävät tulvariskialueet ELY-keskusten ehdotuksien mukaisesti sekä asetti tulvaryhmät merkittäville tulvariskialueille 19.12.2024. Merkittäville tulvariskialueille on päivitetty tulvavaara- ja tulvariskikartat, joista selviää minne tulva voi levitä ja millaista vahinkoa se voi aiheuttaa.

Tulvavaarakartta *kuvaa veden alle jäävät alueet ja vesisyvyyden sekä vallitsevan vedenkorkeuden tietyllä tuvan todennäköisyydellä.*

Tulvariskikartoissa *esitetään tulvavaarakartan tietojen lisäksi alueen asukkaiden määrä, erityiskohteet, infrastruktuuri, ympäristöriskikohteet, kulttuuriperintökohteet ja muut tarpeelliset tiedot.*

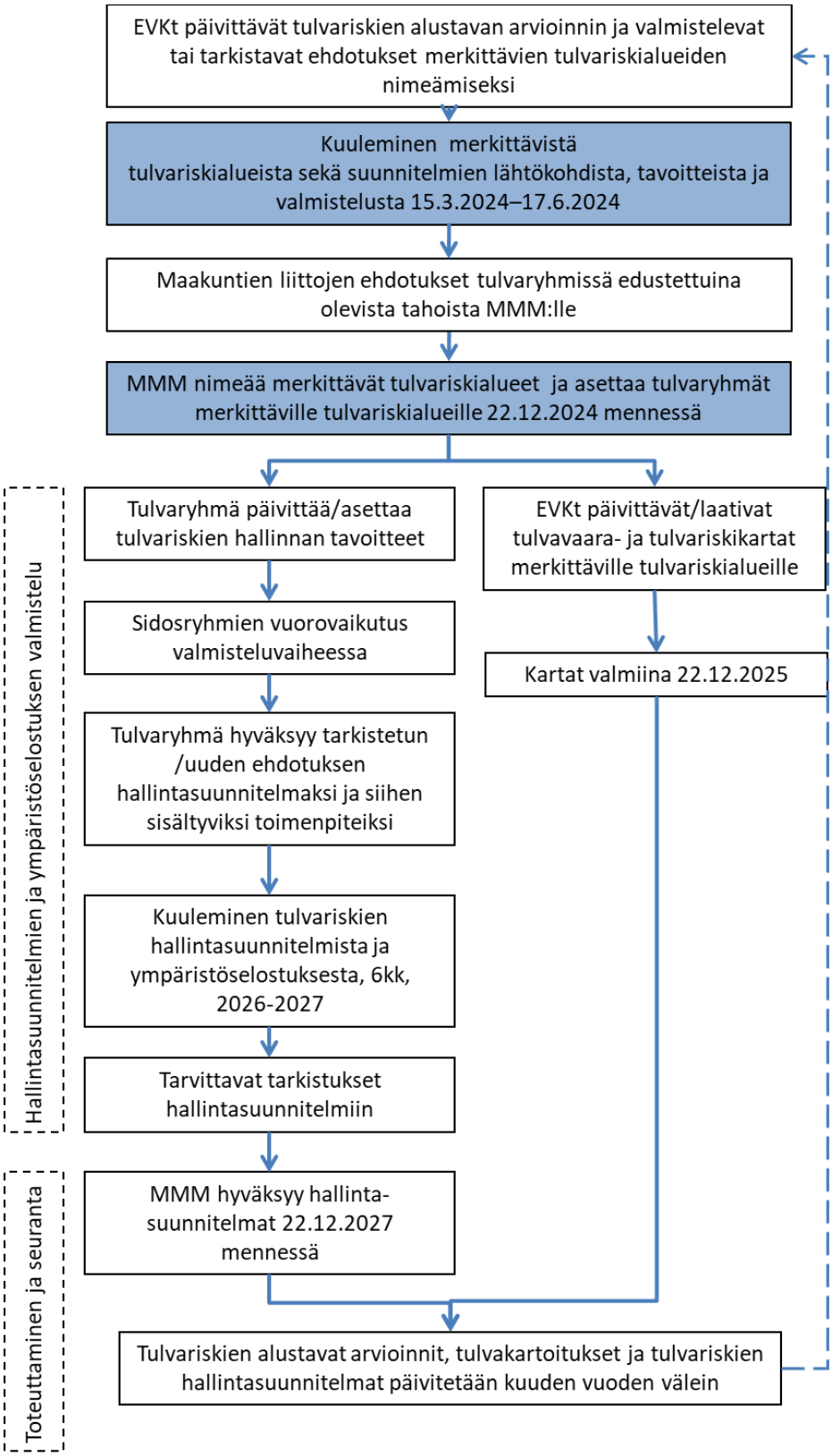

Kuva 3. Vesistö- ja merivesitulvariskien hallinnan suunnittelun vaiheet.

Tulvariskien hallintasuunnitelmissa esitetään yhdessä tulvaryhmän ja sidosryhmien kanssa mietityt tulvariskien hallinnan tavoitteet ja toimenpiteet tulvariskien estämiseksi ja vähentämiseksi. Toimenpiteillä pyritään vähentämään tulvan vahingollisia seurauksia ihmisten terveydelle ja turvallisuudelle, välttämättömyyspalveluille, yhteiskunnan elintärkeille toiminnoille, ympäristölle sekä kulttuuriperinnölle. Tarkastelussa on koko riskien hallinnan ketju tulvien ehkäisystä jälkihoitoon ja korvauksiin eli suunnitelmissa on tarkasteltu muun muassa tulvien ennustamista ja niistä varoittamista sekä maankäytön ja pelastustoimien suunnittelua. Lisäksi on selvitetty tarve ja mahdollisuudet esimerkiksi tulvavesien pidättämiseen, vesistön säännöstelyn kehittämiseen tai perkauksiin ja pengerryksiin. Toimenpiteitä valittaessa on mahdollisuuksien mukaan pyritty vähentämään tulvien todennäköisyyttä sekä käyttämään muita kuin tulvasuojelurakenteisiin perustuvia tulvariskien hallinnan keinoja.

Toimenpiteitä selvitettäessä ja valittaessa tulvariskien hallinnan keinoa on tarkasteltu laajasti ottaen huomioon kunkin toimenpiteen hyödyt, kustannukset sekä mahdolliset haitalliset vaikutukset. Suunnittelu on tapahtunut vuorovaikutuksessa alueen asukkaiden ja toiminnanharjoittajien sekä etutahojen kanssa. Toimenpiteet on sovitettu yhteen vesienhoidon toimenpiteiden kanssa.

Hallintasuunnitelmissa ehdotetut toimenpiteet voivat kohdistua merkittäville tulvariskialueille tai koko suunnittelualueelle. Toimenpiteiden arvioinnissa on otettu huomioon tulvariskien väheneminen, luonto- ja sosioekonomiset vaikutukset, toteutettavuus ja kustannukset. Tulvariskien hallintasuunnitelmien valmistelun yhteydessä tehdään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (SOVA, 200/2005) mukainen ympäristöarviointi.

Tulvaryhmä ja sen tehtävät

Hallintasuunnitelmien valmistelussa tarvittavaa viranomaisyhteistyötä varten maa- ja metsätalousministeriö asetti 19.12.2024 asianomaisten maakunnan liittojen ehdotuksesta tulvaryhmät niille vesistöalueille ja rannikkoalueille, joilla sijaitsee yksi tai useampi merkittävä tulvariskialue. Tulvaryhmässä on edustettuina maakuntien liitot, Elinvoimakeskukset, kunnat, pelastustoimi sekä muut viranomaiset ja etutahot. Tulvaryhmän tehtävänä on viranomaisten yhteistyön järjestäminen kesken sekä muiden viranomaisten ja etutahojen kytkeminen suunnitteluun vuorovaikutuksen avulla. Tulvaryhmä asettaa tulvariskien hallinnan tavoitteet, käsittelee tarvittavat selvitykset ja hyväksyy ehdotuksen hallintasuunnitelmaksi ja siihen sisältyviksi toimenpiteiksi (Kuva 4). Ryhmien jäsenet ja kokouspöytäkirjat ovat nähtävillä internetissä www.vesi.fi/trh alueellisten tulvasisältöjen alta.

Tulvaryhmien tehtävät:

- Käsitellä tulvariskien hallintasuunnitelmaa varten laaditut selvitykset.
- Asettaa tulvariskien hallinnan tavoitteet.
- Hyväksyä ehdotuksen suunnitelmaksi ja siihen sisältyviksi toimenpiteiksi.
- Järjestää tulvariskien hallintasuunnitelman valmistelun eri vaiheissa riittävä vuorovaikutus viranomaisten sekä elinkeinonharjoittajien, maa- ja vesialueiden omistajien, vesien käyttäjien ja asianomaisten järjestöjen edustajien kanssa.

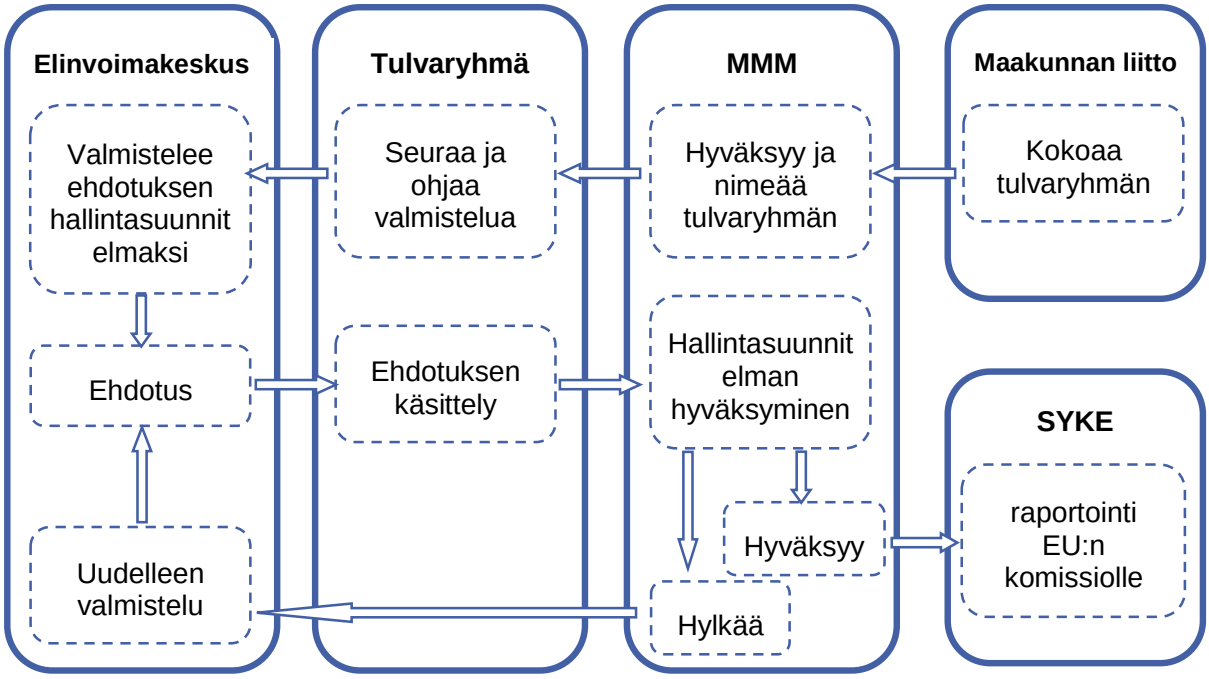

Kuva 4. Tulvariskien hallintasuunnitelman laadinnan vastuut tulvariskien hallinnasta annetun lain perusteella.

Mistä saan lisätietoa tulvariskeistä ja niiden hallinnasta?

- Tulvariskien hallintasuunnitelmat sekä vesienhoidon suunnitelmat: www.vesi.fi/trh
- Tulvakartat: www.vesi.fi/tulvakartat
- Vesitilanne ja ennusteet: www.vesi.fi/vesitilanne/
- Miten varaudun tulviin ja mitä teen tulvatilanteessa? http://www.vesi.fi/teemasivu/teemana-tulviin-varautuminen/
- Tulvakeskus: tulvakeskus.fi
- Lisätietoa alueen Elinvoimakeskuksilta, kunnilta ja pelastuslaitoksilta
- Yleistä neuvontaa, ympäristöasioiden asiakaspalvelu: p. 0295 256 920 (ma–pe klo 9–15), tai asiakaspalvelu.ymparisto@lvv.fi

Viitteet

Laki tulvariskien hallinnasta (620/2010) 24.6.2010

Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005). 8.4.2005.

Valtioneuvoston asetus tulvariskien hallinnasta (659/2010) 1.7.2010

Tulvariskityöryhmä. 2009. Tulvariskityöryhmän raportti. Maa- ja metsätalousministeriön työryhmämuistio 5/2009. Maa- ja metsätalousministeriö 26.03.2009. Saatavissa: http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-476-5